

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto valtioneuvoston ruokapoliittisesta selonteosta kansallisesta ruokastrategiasta (VNS 1/2026 vp)

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa ja vastata kysymykseen:

Valiokuntaa kiinnostavat MMM:n organisoiman nuorten ruokaraadin tulokset

Valtioneuvoston ruokapoliittinen selonteko perustuu joulukuussa 2025 valmistuneeseen kansalliseen ruokastrategiaan, joka on laadittu poikkihallinnollisesti laajassa yhteistyössä ruokajärjestelmän toimijoiden kanssa. Selonteon tarkoituksena on tarjota eduskunnalle ja valtioneuvostolle kokonaiskuva ruokajärjestelmän nykytilasta sekä linjata strategiset tavoitteet järjestelmän kehittämiseksi.

Selonteon keskeisenä tavoitteena on vahvistaa Suomen ruokajärjestelmän taloudellista, ekologista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä. Ruokastrategian visiona on ”Onnellisen ruuan maa – Suomesta maailman johtava kestävien ruokajärjestelmien kehittäjä ja uudistaja”. Tämä edellyttää, että ruokajärjestelmä on kannattava ja reilu, huoltovarma sekä luonnon kantokyvyn rajoissa toimiva. Samalla ruokakulttuurin tulee olla rikasta ja ruuan edistää väestön hyvinvointia.

Strategian vision toteutuminen perustuu Suomen olosuhteisiin soveltuviin, eri mittakaavan ruuantuotannon malleihin. Kiertotalouteen nojaava, kestävyttä ja huoltovarmuutta vahvistava tuotanto lisää ruoka-alan arvonlisää ja mahdollistaa sekä elintarvikeviennin kasvun että kotimaisen, turvallisen ja kohtuuhintaisen ruuan saatavuuden. Paikallisiin arvoketjuihin perustuva tuotanto tukee maaseudun elinvoimaa ja monipuolista tulonmuodostusta.

Ruokapoliittinen selonteko tukee hallituksen ja eduskunnan strategista keskustelua sekä luo yhteisen tilannekuvan ruokajärjestelmän kehittämistarpeista. Selonteossa tunnistetut teemat muodostavat perustan kansalliselle toimeenpanosuunnitelmalle ja ohjaavat politiikkatoimia tilanteessa, jossa ruokajärjestelmä kohtaa samanaikaisesti ympäristöön, talouteen ja turvallisuuteen liittyviä haasteita. Selonteko luo myös pohjaa vuoden 2027 jälkeiselle maatalouspolitiikalle asetettaville tavoitteille.

Nuorten ruokaraati

Nuorten ruokaraati -hankkeen rahoitti maa- ja metsätalousministeriö yhdessä Sitran kanssa. Toteutuksesta vastasi Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja VTT. Ruokaraati toteutettiin marraskuussa (2025) 18–24-vuotiaille nuorille aikuisille kohdennettuna kansalaispaneelina, jossa väestöstä satunnaisotannalla valitut nuoret aikuiset pääsivät kertomaan näkemyksiään siitä, mitkä asiat ovat heille tärkeitä kestävä ruuan tuotannon ja kulutuksen vahvistamiseksi tulevaisuudessa, ja millä toimilla nuorille aikuisille tärkeitä asioita voidaan edistää. Kyseessä oli ensimmäinen vain nuorille suunnattu kansalaispaneeli.

Raadin tavoitteena oli tuoda nuorten näkemykset ja ideat osaksi ruokastrategian toimeenpanon valmistelua. Samalla raati pyrki vahvistamaan nuorten toimijuutta ja ymmärrystä ruokajärjestelmästä sekä juurruttamaan uusia nuorten osallistamisen tapoja päätöksenteon tueksi.

Nuorten ruokaraadin kannanotto sisältää 5 osiota: **kotimaisen ruuan tuotannon elinvoimaisuus, reilu tulonjako ja huoltovarmuus; tiedon ja tietoisuuden lisääminen; kaikkien mahdollisuus terveelliseen ruokaan; tuotantoeläinten hyvinvointi sekä luonnon ja ilmaston hyvinvointi.** Nuorten ruokaraati vaatii avointa, tutkittua tietoa ruuasta ja sen alkuperästä, tuotantotavoista ja vaikutuksista ilmastoon, luontoon ja hyvinvointiin. Ilman selkeitä faktoja vastuulliset kulutusvalinnat eivät ole mahdollisia.

Nuorten ruokaraadin kannanotossa korostetaan suomalaisen ruokajärjestelmän kestävyyttä, oikeudenmukaisuutta ja vastuullisuutta. Nuoret pitävät kotimaista ruuantuotantoa tärkeänä erityisesti huoltovarmuuden, maaseudun elinvoiman ja ilmastotavoitteiden kannalta. Heidän mukaansa valtion tulisi tukea maataloja erilaisilla verohelpotuksilla, tuilla ja vakuutuksilla sekä varmistaa, että viljelijät saavat työstään oikeudenmukaisen korvauksen. Lisäksi nuoret haluavat lisätä lähiruuan käyttöä julkisissa ruokapalveluissa ja vahvistaa nuorten kiinnostusta maatalousalaan esimerkiksi tilavierailujen ja kesätyömahdollisuuksien avulla sekä parantaa nuorten yrittäjien mahdollisuuksia ryhtyä maatalousyrittäjiksi.

Kannanotossa painotetaan myös tiedon ja ruokakasvatuksen merkitystä. Nuoret kokevat, että ihmiset tarvitsevat enemmän luotettavaa ja helposti saavutettavaa tietoa ruuan alkuperästä, terveellisyydestä sekä ympäristö- ja ilmastovaikutuksista. Erityisesti koulujen roolia pidetään tärkeänä, ja ruokakasvatusta halutaan lisätä jo alakoulusta lähtien. Sosiaalisen median ja vaikuttajien nähdään olevan tehokkaita keinoja tavoittaa nuoria ja lisätä tietoisuutta vastuullisista ruokavalinnoista.

Terveellisen ruuan saavutettavuus on yksi kannanoton keskeisistä teemoista. Nuorten mielestä kaikilla tulisi olla mahdollisuus syödä ravitsemussuosittelun mukaista ruokaa tulotasosta riippumatta monipuolisesti, usein ja tarpeeksi. He ehdottavat terveellisen ruuan hinnan alentamista ja epäterveellisten tuotteiden verotuksen kiristämistä. Nuoret kertovat kannanotossaan hyvin konkreettisia keinoja ohjaavista toimista muun muassa kauppojen tuotesijoitteluun ja terveellisiin valintoihin ohjaavan bonusjärjestelmän kehittämiseen liittyen. Nuorten kannanotto korostaa ruokakasvatuksen merkitystä läpi lapsuuden ja nuoruuden niin kotona, varhaiskasvatuksessa kuin myös eri kouluasteilla. He kokevat ruuanlaittotaidot ja hyvän suhteen terveyttä edistävään ruokaan arvokkaana asiana elämässä.

Tuotantoeläinten hyvinvointi nähdään tärkeänä eettisenä kysymyksenä. Nuoret vaativat tiukempaa lainsäädäntöä, parempia olosuhteita eläimille sekä tehokkaampaa valvontaa tuotantotiloilla, kuljetuksissa ja teurastamoissa. He haluavat myös puuttua eläinten ylijalostukseen ja kehittää eläinten hyvinvointia kuvaavia sertifikaatteja, jotka auttaisivat kuluttajia tekemään vastuullisia valintoja.

Lisäksi kannanotossa korostetaan luonnon ja ilmaston hyvinvoinnin merkitystä. Nuorten mukaan ruuantuotannon ympäristöhaittoja tulee vähentää esimerkiksi lisäämällä kasvispainotteista ruokavaliota, kehittämällä kiertotaloutta ja hyödyntämällä energiatehokkaita ratkaisuja. Myös ruokahävikin vähentämistä pidetään tärkeänä sekä tuotannossa että kuluttajien arjessa.